

NEPOSTOJANJE ZAKONSKOG OVLAŠĆENJA DA UPRAVNI ODBOR DOMA ZDRAVLJA "VRAČAR" DONOSI AKT KOJIM UREĐUJE STICANJE I RASPODELU SREDSTAVA ZA ZARADE I NAKNADE ZARADA ZAPOSLENIH U POJEDINIM SLUŽBAMA DOMA ZDRAVLJA, BEZ OBZIRA NA NAČIN STICANJA SREDSTAVA ZA RAD SLUŽBE

Zakon o platama u državnim organima i javnim službama

član 1 tač. 3) i 4) i čl. 3 i 8

Sentenca:

Način utvrđivanja plata, dodataka, naknada i ostalih primanja zaposlenih u javnim službama koje se finansiraju iz budžeta Republike, autonomne pokrajine, jedinica lokalne samouprave, kao i zaposlenih u javnim službama koje se finansiraju iz doprinosa za obavezno socijalno osiguranje, uređen je Zakonom o platama u državnim organima i javnim službama i Uredbom Vlade o koeficijentima za obračun i isplatu plata zaposlenih u javnim službama, koja je doneta na osnovu tog zakona. Budući da Zakon o platama u državnim organima i javnim službama i Uredba predviđaju da zaposleni u zdravstvenim ustanovama primaju za svoj rad plate, a ne zarade, sledi da se plate kao naknade za rad zaposlenima ne mogu isplaćivati prema pravilnicima koje donosi upravni odbor zdravstvene ustanove, već isključivo na osnovu navedenog Zakona i Uredbe.

Obrazloženje:

"Ustavnom sudu podneta je inicijativa za pokretanje postupka za ocenu ustavnosti i zakonitosti Pravilnika iz izreke. U inicijativi se navodi da osporeni Pravilnik nije u saglasnosti sa odredbama čl. 21. i 60, člana 194. stav 3. i člana 195. stav 1. Ustava Republike Srbije, kao i odredbama člana 1. tač. 3) i 4), čl. 3. i 4. i člana 8. stav 1. Zakona o platama u državnim organima i javnim službama ("Službeni glasnik RS", br. 34/01 i 62/06) i "sa njima komplementarnim odredbama" Zakona o zdravstvenom osiguranju ("Službeni glasnik RS", br. 107/05 i 109/05), Zakona o zdravstvenoj zaštiti ("Službeni glasnik RS", broj 107/05) i Zakona o radu ("Službeni glasnik RS", br. 24/05 i 61/05). Prema navodima inicijatora, osporenim Pravilnikom je prenebregnuta činjenica da je Zakonom o platama u državnim organima i javnim službama i izvršnim propisom donetim na osnovu ovog zakona uređeno pitanje plata zaposlenih u zdravstvenim ustanovama kao javnim službama koje se finansiraju iz doprinosa za obavezno socijalno osiguranje, kao i da za ove zaposlene to pitanje nije uređeno ni Zakonom o radu, niti Zakonom o zdravstvenoj zaštiti. Nesaglasnost osporenog Pravilnika sa Ustavom i navedenim zakonima, prema mišljenju inicijatora, ogleda se, pored ostalog, u tome da prema odredbama člana 3. osporenog Pravilnika samo zaposleni u stomatološkoj zdravstvenoj zaštiti u okviru Doma zdravlja "Vračar" ostvaruju zaradu (a ne platu) na osnovu pruženih i naplaćenih usluga po Cenovniku koji usvaja Upravni odbor, kao i u

činjenici da se samo ovim zaposlenima osnovna zarada utvrđuje kao minimalna u skladu sa Zakonom o radu, a ukoliko se rezultati rada ne ostvaruju uzastopno tri meseca stiču se uslovi da zaposlenom prestane radni odnos, u skladu sa odredbama zakona (član 3, član 4. stav 2. i član 13. stav 2.)

U sprovedenom postupku, Ustavni sud je utvrdio da je osporeni Pravilnik doneo Upravni odbor Doma zdravlja "Vračar" iz Beograda 13. jula 2007. godine, pozivom na odredbe čl. 104, 171. i 172. Zakona o radu i člana 27. Statuta Doma zdravlja "Vračar". Ovim pravilnikom uređuje se način sticanja i raspodele zarada zaposlenih u stomatološkoj zdravstvenoj zaštiti Doma zdravlja "Vračar" koje se ne obezbeđuju iz budžeta preko Republičkog zavoda za zdravstveno osiguranje, već pružanjem usluga na tržištu (član 1.). Ostalim odredbama Pravilnika, između ostalog, propisano je: da zaposleni u stomatološkoj zdravstvenoj zaštiti Doma ostvaruju zaradu na osnovu pruženih i naplaćenih stomatoloških usluga po Cenovniku koji je usvojio Upravni odbor (član 3. stav 1.); da zaradu zaposlenog čini osnovna zarada i zarada za radni učinak, da se iznos osnovne zarade utvrđuje kao minimalna u skladu sa Zakonom o radu, a da se zarada za radni učinak određuje na osnovu kvaliteta i obima obavljenog posla, kao i odnosa zaposlenog prema radnim obavezama (član 4.); da zarada za radni učinak predstavlja razliku između ukupnog prihoda i stvarnih troškova zaposlenog (član 6.); da ukoliko tim ostvari zaradu koja je niža od minimalne zarade kako je određeno u Zakonu, poslodavac je u obavezi da isplati minimalnu zaradu, a ako se rezultati rada ne ostvaruju uzastopno tri meseca, stiču se uslovi da zaposlenom prestane radni odnos u skladu sa odredbama zakona (član 13.); da se zarada rendgen tehničara obračunava na osnovu prosečno isplaćene zarade stomatoloških sredstava i zubnih tehničara za prethodni mesec (član 17.)

Zakonom o radu ("Službeni glasnik RS", br. 24/05, 61/05 i 54/09), koji je naveden kao pravni osnov za donošenje osporenog Pravilnika, propisano je: da se prava, obaveze i odgovornosti iz radnog odnosa, odnosno po osnovu rada, uređuju ovim zakonom i posebnim zakonom, u skladu sa ratifikovanim međunarodnim konvencijama, kolektivnim ugovorom i ugovorom o radu, a Pravilnikom o radu, odnosno ugovorom o radu - samo kada je to ovim zakonom određeno (član 1.); da se odredbe ovog zakona primenjuju i na zaposlene u državnim organima, organima teritorijalne autonomije i lokalne samouprave, javnim službama, ako zakonom nije drukčije određeno (član 2. stav 2.); da zaposleni ima pravo na odgovarajuću zaradu koja se utvrđuje u skladu sa zakonom, opštim aktom i ugovorom o radu, da se zaposlenima garantuje jednaka zarada za isti rad ili rad iste vrednosti koji ostvaruju kod poslodavca, a pod radom iste vrednosti podrazumeva se rad za koji se zahteva isti stepen stručne spreme, ista radna sposobnost, odgovornost i fizički i intelektualni rad (član 104. st. 1. do 3.); da poslodavac može zaposlenom da ponudi izmenu ugovorenih uslova rada u slučajevima koji su taksativno utvrđeni ovim članom, kao i u drugim slučajevima utvrđenim opštim aktom i ugovorom o radu (član 171.); da uz ponudu za zaključivanje aneksa ugovora poslodavac je dužan da zaposlenom u pisanom obliku dostavi i razloge za ponudu, rok u

kome zaposleni treba da se izjasni o ponudi i pravne posledice koje mogu da nastanu odbijanjem ponude, da je zaposleni dužan da se izjasni o ponudi za zaključivanje aneksa ugovora u roku koji odredi poslodavac, a koji ne može biti kraći od osam radnih dana, te da se smatra da je zaposleni odbio ponudu za zaključivanje aneksa ugovora ako se ne izjasni u pomenutom roku (član 172.).

Zakonom o platama u državnim organima i javnim službama ("Službeni glasnik RS", br. 34/01 i 62/06) uređen je način utvrđivanja plata, dodataka, naknada i ostalih primanja, pored ostalih i za zaposlene u javnim službama koje se finansiraju iz budžeta Republike, autonomne pokrajine, jedinicama lokalne samouprave, kao i za zaposlene u javnim službama koje se finansiraju iz doprinosa za obavezno socijalno osiguranje (član 1. tač. 3) i 4)), a plate se određuju množenjem osnovice sa koeficijentom sa mogućnošću dodatka na platu. Prema članu 3. Zakona, osnovicu za obračun plata utvrđuje Vlada, a saglasno članu 4. Zakona, koeficijent izražava složenost poslova, odgovornost, uslove rada i stručnu spremu. Odredbom člana 8. stav 1. ovog zakona, Vlada je ovlašćena da svojim aktom utvrđuje koeficijente za obračun i isplatu plata, pa je u realizaciji ovog zakonskog ovlašćenja donela Uredbu o koeficijentima za obračun i isplatu plata zaposlenih u javnim službama ("Službeni glasnik RS", br. 44/01, 15/02, 30/02, 32/02, 69/02, 78/02, 61/03, 121/03, 130/03, 67/04, 120/04, 5/05, 26/05, 81/05, 105/05, 109/05, 27/06, 32/06, 58/06, 82/06, 106/06, 10/07, 40/07, 60/07, 91/07, 106/07, 7/08, 9/08, 24/08, 26/08, 31/08, 44/08, 54/08, 108/08, 79/09, 25/2000, 91/2000, 20/11, 65/11, 100/11 i 11/12). U odredbi člana 2. tačka 13. Uredbe utvrđeni su koeficijenti za obračun i isplatu plata zaposlenih u zdravstvenim ustanovama.

Iz navedenih odredaba Zakona o platama u državnim organima i javnim službama i Uredbe o koeficijentima za obračun i isplatu plata zaposlenih u javnim službama, prema oceni Ustavnog suda, proizlazi da Upravni odbor Doma zdravlja "Vračar" iz Beograda nije imao ovlašćenje za donošenje osporenog Pravilnika, budući da Zakon o platama u državnim organima i Uredba, koja je doneta na osnovu ovog zakona, predviđaju da zaposleni u zdravstvenim ustanovama primaju za svoj rad plate, a ne zarade, što znači da se plate kao naknade za rad zaposlenima ne mogu isplaćivati prema pravilnicima, već isključivo na osnovu Zakona o platama u državnim organima i javnim službama i odgovarajuće Uredbe. O ovom pravnom pitanju Ustavni sud je zauzeo pravni stav koji je šire obrazložio u svojoj Odluci broj IUo-62/2008 od 8. decembra 2011. godine, kao i u više drugih predmeta iz ove oblasti.

Polazeći od navedenog, Ustavni sud je ocenio da je osporeni Pravilnik u celini nesaglasan sa zakonom, a time i sa ustavnim principom obavezne saglasnosti svih domaćih opštih pravnih akata sa zakonom utvrđenim članom 195. stav 1. Ustava Republike Srbije.

S obzirom na to da je u toku prethodnog postupka pravno stanje u predmetu potpuno utvrđeno i prikupljeni podaci pružaju pouzdan osnov za odlučivanje, kao i da se inicijativom osporavaju ustavnost i zakonitost odredaba Pravilnika kojima se regulišu

pitanja o kojima Ustavni sud već ima zauzet stav, Ustavni sud je u ovoj pravnoj stvari odlučio bez donošenja rešenja o pokretanju postupka, saglasno odredbi člana 53. stav 2. Zakona o Ustavnom sudu ("Službeni glasnik RS", br. 109/07 i 99/11).

Na osnovu izloženog i odredaba člana 42a stav 1. tačka 2) i člana 45. tač. 1) i 4) Zakona o Ustavnom sudu, Ustavni sud je doneo Odluku kao u izreci.

Na osnovu odredbe člana 168. stav 3. Ustava, Pravilnik naveden u izreci prestaje da važi danom objavljivanja Odluke Ustavnog suda u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Ustavni sud, na osnovu člana 167. stav 1. tač. 1. i 3. Ustava Republike Srbije, na sednici održanoj 30. maja 2012. godine, doneo je

ODLUKU

Utvrđuje se da Pravilnik o sticanju i raspodeli sredstava za zarade i naknade zarada zaposlenih u stomatološkoj zdravstvenoj zaštiti koji pružaju usluge na tržištu, koji je doneo Upravni odbor Doma zdravlja "Vračar" iz Beograda, broj 02/1954/2 od 13. jula 2007. godine, nije u saglasnosti sa Ustavom i zakonom."

(Odluka Ustavnog suda, IUo broj 129/2012 od 30. maja 2012. godine, objavljena u "Sl. glasniku RS", br. 68/2012 od 18. jula 2012. godine)

